

ARCHITECTURAL HERITAGE TODAY

Some little known characteristics of Süleymaniye Mosque

ARAS NEFTÇI

Süleymaniye Camii Kubbe Örtüsü Dolaşım Sistemi

Yüzyıllardır Süleymaniye Camii ziyaretçilerin ve araştırmacıların ilgisini çekmektedir. Zemin katta durup bakıldığı zaman bir çok gözlemler yapılmaktadır. Fakat bu işin pek bilinmeyen yanı var oda Kubbe örtüsü ve Kubbenin her yerini dolaşma imkanını veren geçitler, yollar, kapılar ve merdivenler sayesinde Süleymaniye Kubbesi küçük bir mahalle şeklini almıştır (F.1).

Zemin Kattan Cami Kubbelerine çıkış için cümle kapısının cami iç mekana bakan duvarının sağ ve solunda bulunan iki kapıdan (Kesit-1-1) iki döner merdivenle cümle kapısı üstündeki galeriye çıkılır (Kesit-1-2) ve (Kesit-2-1), bu galeriden bir kapıyla (Kesit-2-2) galeri üstündeki is odasına (Kesit-2-3) döner merdivenle çıkılır ve kapıdan is odasına girilir.

Bu odanın zemininde dört adet Kare şeklinde delik vardır (K-2-4) buradan gire isi taşıyan hava akımı oda içinde dönmektedir ve tekrar (K-2-5) nolu 4 adet delikten camii iç hacmine dönmekte bu deliklerde toplanan isler belirli zamanlarda alınarak mürekkep yapımında kullanılmaktaydı (Kesit-2-3) döner merdiven devam ederek (persp-1-1)'de görüldüğü gibi (Kesit-2-6) ve (Pers-1-2)'deki üstü açık mekana açılır (F-2) böylece Kubbe örtüsüne ilk adım atılmış olur. Bu üstü açık mekanın sağ ve sola açılan iki kapısı vardır (Pers-1-3) bu kapılar sayesinde Kubbenin 1. tabakasını çepeçevre dolaşabiliriz.

Caminin tüm Kubbe sistemi Mihrap Cümle kapısı ekseninde tamamen simetriktir bu nedenle örtü sisteminin bir yarısını anlattığımız zaman geçen hususlar diğer yarısı için geçerlidir (F-3-4).

1. tabakada dolaştığımız zaman üst örtü sisteminden gelen suların Kanalize edilerek hızlı bir şekilde dışarıya çörlenlerle atmak için değişik eğim

ve formların oluşturulduğunu görmekteyiz (F-5-6).

Perspektif 1'de strüktür olarak ana Kubbe 4 Kemer üzerinde oturmaktadır mihrap ekseninde iki kemere iki yarım kubbe ilave edilerek iç mekanda mimari açıdan hacim katmaktadır. Statik açıdan ise Kubbe ağırlığının oluşturduğu yatay yükleri göğüslemektedir, fakat diğer eksendeki kemerler bu destekten yoksundur. Bunun için, baldekeni taşıyan 4 fil ayağının devamı olan ağırlık kulelerine kuzey ve güney yönünde payanda ilave edilmiştir. (F-1). (Pers-1-4).

Bu payandaların özelliği eğime uygun şekilde değişik katlara ayrılmasıdır, ve farklı mimari formlarla zenginleştirilmiştir (F-7) üst ve orta kattaki kademelerin üzeri çatı benzeri örtüsü ar ve üç yöne eğimlidir. Payandanın son bölümü ise penceresi üç tarafa açılan ve üzeri kubbeyle örtülü bir oda şeklini almaktadır (Pers.1-5) (F-8) fakat içten tonoz örtülüdür. Böyle mimari iç hacim oranı dışa vurgulandığı zaman ikinci bir kubbe örtüsüyle piramidal (kademeli) yükselişe uyum sağlamakta (F-7) bu oda aynı zamanda cami iki yan duvarlarına düşey payanda görevini gören çıkıntı üzerine bir mimari plastik eleman olarak oturmaktadır (F-9) Mihrap duvarında 6 adet düşey payanda var (Pers-2-1) fakat yan iki duvarın her birinde 2 adet payanda vardır (Pers-2-2).

Kubbe örtü sisteminin 1. tabakasında (Kesit-1-4) (Pers-1-6) çepeçevre dolaşmak mümkündür, fakat bunun için bazı kademeleride bu dolaşıma hoş sürpriz ve ilginç görünüşler kattığını da göz ardı etmemek gerekir. (Pers.1-7) nolu kapıdan geçtikten sonra payanda içinden geçer buradan (F-10) oradan (Kesit 1-5) nolu kata çıkılır ve oradan (Kesit-1-6)'daki yola geçilir bu yol daha önce anlatılan iki oda arasında bir geçittir (F-11) (Pers.1-8). Korkuluk sayesinde rahatça yürüme imkanı da vardır (Pers-1-9) nolu kapıdan ise üç ayrı yere gidilebilir (F-7) Birincisi payanda içinden 2. Tabakaya çıkan merdiven (Pers-1-10) açılan bir kapıyla (Pers 1-11) üç yan kubbenin kasnak seviyesine bizi götürür (Pers-1-11).

İkincisi ise yine payanda içinden önce dik (Pers-1-12) sonra döner bir merdivenle (Pers-1-13) sultan mahfiline inilir. Simetriğinde ise başka bir mahfile inilir, bu merdiven aynı zamanda (Pers-2-5) nolu yan kapıdan yan sofa üstü kubbelere açılır (F-12) Üçüncü geçit ise 1. tabakanın devamı olan (Pers-2-3) nolu kapıdan mihrap duvarı üstü dolaşım alanına götürür (F-13) (Pers-1-14). (Pers-2-4) böylece 1. tabakadaki dolaşım sistemi tamamlanmış olur.

(Pers-1-15)'teki yarım Kubbenin altındaki çeyrek Kubbedeki kapıdan iç mekandaki 1. Kornişe açılan (Kesit-2-7) nolu kapıdan girilir ve tüm mekân ana Kemer üzengisi seviyesinden dolaşılır.

İkinci tabakaya ise daha önce belirtilen yoldan çıkılır (Pers-1-11) aynı yere (Pers-1-16) (Pers-2-5) nolu kapıdan geçilir (F-7) Buradaki iki Kubbe (orta büyük Kubbe dışında) çift kubbelidir ve bir kapı vasıtasıyla içine girilir çift Kubbenin uygulama nedeni dıştan piramidal yüksekliği vurgulamak içindir (F-14) iç Kubbe ise iç mekandan kubbeye bakıldığında karanlık ve derin etkiyi yok etmek için daha alt seviyede yapılmıştır (Pers-1-17) orta Kubbe ise (Pers-1-18) yan Ana Kemer ile bir pencere ile bağlanmıştır (Kesit-1-7). (F-15).

Her Ağırılık Kulesinde bir kapı vardır (Pers-1-19) (Pers-2-6). Önce döner şekilde sonra dik merdivenle kubbe pendentifi üzerine çıkılır oradan dövme demir merdivenle ana Kubbe dış Kasnağına çıkılır (F-1) (Pers-1-21). Buradaki geniş alan sayesinde rahatça Kubbenin etrafı dolaşılır (Kesit-1-8). Kasnaktaki pencerelerden birisinin kapısı var ve oradan Kubbenin içine girilir ve dolaşılır (Kesit-1-9) ana Kubbe dış dolaşım alanından yan ana Kemere baktığımız zaman Kemer üstü kademeleri ile payandanın ahengli inişini görürüz (F.16).

İkincisi ise yine payanda içinden önce dik (Pers-1-12) sonra döner bir merdivenle (Pers-1-13) sultan mahfiline inilir. Sımeriğinde ise başka bir mahfile inilir, bu merdiven aynı zamanda (Pers-2-2) nolu yan kapıdan yan sofa üstü kubbece açılır (F-12) Üçüncü geçit ise I. tabakanın devamı olan (Pers-2-3) nolu kapıdan mihrap duvarı üstü doluşım alanına götürür (F-13) (Pers-1-14), (Pers-2-4) böylece I. tabakadaki doluşım sistemi tamamlanmış olur.

(Pers-1-15)teki yan Kubbemin altındaki çevrek Kubbeki kapıdan iç mekandaki I. Komişe açılan (Kesit-2-7) nolu kapıdan girilir ve tüm mekân ana Kemere üzengisi seviyesinden doluşur.

İkinci tabakaya ise daha önce belirlenen yoldan çıkılır (Pers-1-11) yan yer (Pers-1-16) (Pers-2-2) nolu kapıdan geçilir (F-7) Buradaki iki Kübbe (orta büyük Kübbe dışında) çift kubbedir ve bir kapı vasıtasıyla içine girilir. Çift Kubbemin uygulama nedeni dıştan piramidal yüksekliği vurgulamak içindir (F-14) iç Kübbe ise iç mekandan kubbeyle bakıldığında karanlık ve derin etkisi yok etmek için daha alt seviyede yapılmıştır (Pers-1-17) orta Kübbe ise (Pers-1-18) yan Ana Kemere ile bir pencere ile bağlanmıştır (Kesit-1-7), (F-12).

Her Ağulık Kulesinde bir kapı vardır (Pers-1-19) (Pers-2-6). Önce döner şekilde sonra dik merdivenle kubbe pandantifi üzerine çıkılır oradan döme demir merdivenle ana Kübbe dış Kasnağına çıkılır (F-1) (Pers-1-21) Buradaki geniş alan sayesinde tabaça Kubbemin eşitli doluşur (Kesit-1-8). Kasnakdaki pencerelerden birisinin kapısı var ve oradan Kubbemin içine girilir ve doluşur (Kesit-1-9) ana Kübbe dış doluşım alanından yan ana Kemere baktığımız zaman Kemere üstü kademeleli ile payandanın ahşap inişini görürüz (F-16).

IRCICA LIBRARY İSTANBUL	
Reg. No:	74825
Class No:	W02